

Pneumokocker - Vaccination, Hälso- och sjukvård Region Gävleborg

Innehåll

1.	Syfte och omfattning	1
2.	Allmänt	1
3.	Ansvar och roller	2
3.1.	Smittskyddsläkaren	2
3.2.	Vaccinationssamordnare	2
4.	Beskrivning	2
4.1.	Kostnadsfrihet i Region Gävleborg	2
4.2.	Val av pneumokockvaccin till riskgrupper	3
4.2.1.	Vaccination av personer med ökad risk för allvarlig pneumokocksjukdom	3
4.2.2.	Vaccination av personer med mycket hög risk för allvarlig pneumokocksjukdom	3
4.2.3.	Vaccination av personer med särskilt hög risk för allvarlig pneumokocksjukdom	4
4.3.	Revaccination	4
4.4.	Beställning, registrering och ersättning	4
4.5.	Algoritm för pneumokockvaccination av vuxna	5
5.	Plan för kommunikation och implementering	6
6.	Dokumentinformation	6
7.	Referenser	6

1. Syfte och omfattning

Syftet med detta dokument är att närmare beskriva aktuella pneumokockvacciner samt rekommendation om pneumokockvaccination till riskgrupper för vuxna från 18 år. Rekommendation för barn 2-17 år, läs mer i [barnvaccinationsprogrammet](#).

2. Allmänt

Pneumokocker (*Streptococcus pneumoniae*) är en av de mest betydande bakteriella patogenerna som drabbar människor.

Bakterien är den vanligaste orsaken till:

- samhällsförvärd pneumoni
- purulent meningit
- sinuit
- akut mediaotit
- bakteriemmi hos barn < 5 år

Pneumokocker kan även orsaka ett flertal andra allvarliga infektionstillstånd. Bakteriens huvudsakliga reservoar är nasofarynx (NPH).

Bärarskap av pneumokocker i NPH är åldersberoende och är mycket vanligt hos förskolebarn, tämligen vanligt hos skolbarn samt hos vuxna med småbarn, men ovanligare bland vuxna utan barn.

Polysackaridkapseln är pneumokockens viktigaste virulensfaktor eftersom den skyddar mot fagocytos. Kapseln fungerar också som en målstruktur för skyddande antikroppar. Baserat på antigena olikheter i kapselns struktur har över 90 olika serotyper identifierats.

3. Ansvar och roller

3.1. Smittskyddsläkaren

Inom Region Gävleborg har Smittskyddsläkaren det övergripande ansvaret för vaccination mot pneumokocker. Smittskyddsläkare delegerar arbetsuppgifter till vaccinsamordnaren.

3.2. Vaccinationssamordnare

Ansvarar för att planera, organisera, utveckla, kvalitetssäkra och kommunicera vaccinationerna av pneumokocker i samarbete med smittskyddsläkaren i Region Gävleborg.

4. Beskrivning

Vaccination mot pneumokocker ingår från den 1 december 2022 i ett nationellt vaccinationsprogram för riskgrupper. Vaccinationsprogrammet omfattar personer 2 år och äldre inom medicinska riskgrupper (se nedan) samt övriga personer från och med det år de fyller 75 år. [Läs mer om vaccinering av barn 2-17 år här.](#)

Vaccinationer som ingår i nationella vaccinationsprogram ska rapporteras till det Nationella vaccinationsregistret (NVR). Vaccinationerna registreras i ordinarie journalsystem och överföring till NVR sker automatiskt. Läs mer om registrering [här.](#)

Utöver det nationella vaccinationsprogrammet erbjuds alla personer 65 år och äldre i Region Gävleborg kostnadsfri vaccination mot pneumokocker. Det betyder att vaccinatörer ska erbjuda kostnadsfri pneumokockvaccination till äldre och riskgrupper i enlighet med nedan.

Sedan 2023 finns en allmän rekommendation om revaccination med polysackaridvaccin (se punkt 4.3.).

4.1. Kostnadsfrihet i Region Gävleborg

Pneumokockvaccin ges kostnadsfritt i Region Gävleborg enligt beslut av Regionfullmäktige på de indikationer som Folkhälsomyndigheten angett i ”[Rekommendationer om pneumokockvaccination till riskgrupper](#)”. Riskgrupper definieras i detta dokument vid punkt 4.4. Algoritm för pneumokockvaccination av vuxna.

4.2. Val av pneumokockvaccin till riskgrupper

Riskgrupperna delas upp i tre grupper: ökad risk, mycket hög risk samt särskild hög risk för allvarlig pneumokocksjukdom. Det finns två huvudsakliga typer av pneumokockvaccin:

- Polysackaridvaccin - ex Pneumovax (PPV23)
- Konjugatvaccin - ex Synflorix (PCV10), Prevenar 13 (PCV13), Vaxneuvance (PCV15) och Prevenar 20 (PCV20)

Prevenar 20 har upphandlats nationellt och är godkänt för personer 6 veckor och äldre. Pneumovax är det vaccin mot pneumokocker som används mest frekvent i Region Gävleborg.

Beroende på riskgrupp och eventuell tidigare vaccination mot pneumokocker bör personen erbjudas en eller båda vaccintyper (polysackaridvaccin eller både polysackaridvaccin och konjugatvaccin).

Personer med mycket hög risk (grön ruta) och personer med särskilt hög risk (grå ruta) behöver vanligtvis en medicinsk bedömning av läkare. Rekommendationen är att de med ordinationsrätt fokuserar på personer med ökad risk (orange ruta).

4.2.1. Vaccination av personer med ökad risk för allvarlig pneumokocksjukdom

Rekommendationer för vuxna från 18 år

- En dos Pneumovax samt revaccination tidigast efter 5 år
- Tidigare vaccinerad med konjugatvaccin: en dos Pneumovax tidigast 2 månader efter senaste vaccindos.

4.2.2. Vaccination av personer med mycket hög risk för allvarlig pneumokocksjukdom

Rekommendationer för vuxna från 18 år

- Tidigare ovaccinerad: En dos Prevenar 20
- Tidigare vaccinerad (oavsett vaccintyp): En dos Prevenar 20 tidigast 1 år efter senaste dosen

Vaccinera om möjligt innan start av eventuell immunhämmande behandling som påverkar vaccinationssvaret.

Barn och vuxna som har genomgått stamcellstransplantation bör vaccineras efter ett speciellt vaccinationsschema med minst tre doser PCV20, se European Conference on Infections in Leukaemia (ECIL). För mer detaljerade rekommendationer hänvisas till riktlinjer framtagna av specialister.

Se också folkhälsomyndighetens [Rekommendationer om pneumokockvaccination till riskgrupper](#)

4.2.3. Vaccination av personer med särskilt hög risk för allvarlig pneumokocksjukdom

Rekommendationer för vuxna från 18 år med aspleni, hypospleni, kroniskt likvorläckage eller barriärskada till följd av kirurgi eller trauma mot skallen.

- Tidigare ovaccinerad: En första dos Prevenar 20 (0,5 ml), en dos Pneumovax (0,5 ml) tidigast efter 1 år samt en dos Pneumovax (0,5 ml) tidigast 5 år efter senaste vaccindos och därefter vart 5 år.
- Tidigare fått en dos Prevenar 20: En dos Pneumovax (0,5 ml) tidigast efter 1 år samt en dos Pneumovax (0,5 ml) tidigast 5 år efter senaste vaccindos och därefter vart 5 år.
- Tidigare fått en eller flera doser konjugatvaccin annat än Prevenar 20 och inte Pneumovax: En dos Prevenar 20 (0,5 ml) tidigast 2 månader efter senaste vaccindos, en dos Pneumovax (0,5 ml) tidigast ett år efter senaste vaccindos samt en dos Pneumovax (0,5 ml) tidigast 5 år efter senaste vaccindos och därefter vart 5 år.
- Tidigare vaccinerad med Pneumovax plus eventuellt konjugatvaccin annat än Prevenar 20: En dos Prevenar 20 (0,5 ml) tidigast 2 månader efter senaste vaccindos samt en dos Pneumovax (0,5 ml) tidigast 5 år efter senaste vaccindos och därefter vart 5 år.

Vid planerad splenektomi bör den sista vaccinationen ha getts minst två veckor före operationen. Notera att splenektomerade och benmärgstransplanterade även kan behöva andra vacciner utöver vaccin mot pneumokocker.

4.3. Revaccination

Revaccination med Pneumovax rekommenderas när det gått minst fem år sedan den föregående dosen Pneumovax. För närvarande saknas rekommendationer gällande revaccination med konjugatvaccin.

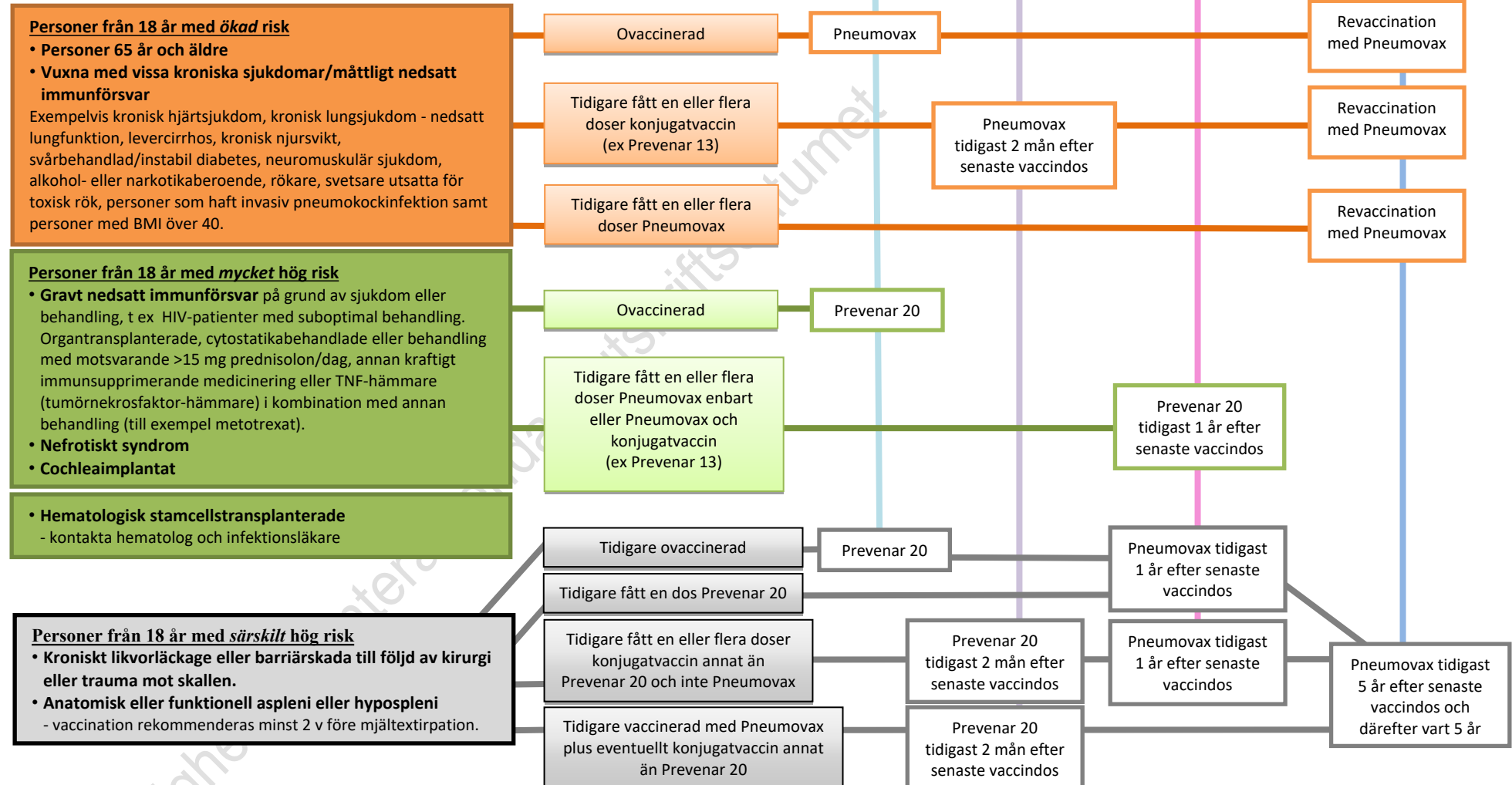
Studier visar att skyddet efter vaccination med polysackaridvaccin avtar redan efter 3-5 år. Utifrån tidigare forskning rekommenderades inte revaccination med polysackaridvaccin pga risk för sämre immunsvaret, så kallad hyporespons. Nya studier visar att revaccination med polysackaridvaccin är säker och ger ett gott immunsvaret, såvida det gått minst 5 år sedan senaste dos. Revaccination ger då motsvarande antikropps nivåer som vid grundvaccination och därmed förmodat likvärdigt skydd.

4.4. Beställning, registrering och ersättning

Enheter som genomför vaccinationerna beställer vaccinet från leverantör, det gäller både Pneumovax och Prevenar 20. Läs mer om registrering i platinadokumentet [09-718459](#). Smittskydd ersätter de vaccinationer som sker inom rekommendationen i algoritmen, se nästa sida.

4.5. Algoritm för pneumokockvaccination av vuxna

(OBS! Prevenar 20 = fd Apexxnar)

5. Plan för kommunikation och implementering

Regionens vaccinsamordnare ansvarar för att rutinen och tillhörande dokument/instruktioner når verksamhetschefer i kommuner och hälsocentraler. Verksamhetscheferna ansvarar för att rutinen är känd och efterlevs av alla berörda medarbetare. Rutinen läggs på samverkanswebben och återfinns på sidan [Pneumokocker invasiv infektion](#) under rubriken Vaccination.

6. Dokumentinformation

Detta dokument är:

- Granskat av Robin Razmi, bitr smittskyddsläkare, Maria Larsson, vaccinsamordnare och Jessica Eriksson, läkemedelsenheten
- Fastställt av Shah Jalal, smittskyddsläkare.

7. Referenser

Dokumentnamn	Plats
Barnvaccinationsprogrammet	folkhälsomyndigheten.se
Registrering av pneumokockvaccination, överföring till nationella vaccinationsregistret	platina
Rekommendationer om pneumokockvaccination till riskgrupper	folkhälsomyndigheten.se
Pneumokocker invasiv infektion	samverkanswebben.se
Rekommendationer om pneumokockvaccination till riskgrupper	folkhälsomyndigheten.se